

unga flickorna här på orten mycket eftersträfvad klenod; men nu mera är det ej så.» Man skilde så tillvida mellan *ärliga* och *icke ärliga* brudar. Men för att skammen för dessa senare ej skulle blifva allt för stor, tillätos de i bland att bära provisoriska kronor af något simplare material, såsom järnbleck, hvarpå vi funnit exempel i Elfros socken.

N. Keyland.

Julbröd.

Med anledning af den till julen 1905 utdelade frågelistan om julfirandet (se härom sid. 58) hafva utom flere värdefulla uppteckningar äfven åtskilliga julbröd inkommit till Nordiska museet. Då några af dessa äro egnade att fullständiga de typgrupper, som förut afhandlats i ett par uppsatser i *Meddelanden från Nordiska*

Fig. 1. Kaka
från Stockholm, omkr. 1/s.

Fig. 2. Kuse
från Stockholm, omkr. 1/s.

museet 1899—1900 sid. 22 o. f. samt samma *Meddelanden 1903* sid. 235 o. f., meddelas de här i bild.

Fig. 1. är en *julkaka* från Stockholm, tydligen, såsom jag i min uppsats i *Meddelanden 1903* sid. 264 o. f. framställer, en nära anförvant till såkakan, ehuru såsom stadsbarn ej längre förbunden med de fornartade landtliga ceremonier, som äro förenade med hennes åldriga anmoder.

En, såsom af ett tryck af år 1819 framgår, typisk Stockholmskuse är den fig. 2 afbildade »med ringfläta öfver magen». Bägge dessa julbröd hafva erhållits från samma hem här i Stockholm, där de regelbundet bakades till hvarje jul ännu omkring medlet af 1800-talet. Ämnet för båda är hvetedeg.

Från Vestergötland hafva lämnats åtskilliga julbröd, bland hvilka det i fig. 3 återgifna, kalladt *lev*, härstammar från Varn-

hems socken, Valle härad. Såsom en flyktig blick genast visar erinrar det om den i Meddelanden 1903 fig. 81 afbildade såkakan från Uppland. Tyvärr saknas alla underrättelser om någon med detta bröd förenad ritus.

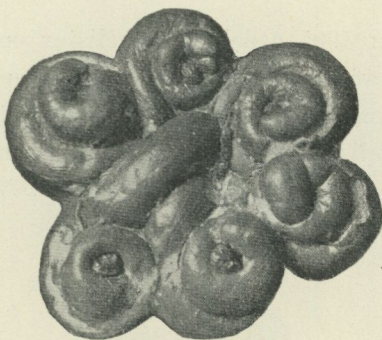

Fig. 3. *Lev*

från Valle härad, Vestergötland. $\frac{2}{7}$.

Märkligt är det i fig. 4 afbildade julbrödet från Hjerpås socken, Källands härad i samma landskap. Detta bröd, kalladt *gäss* (gås), är bakadt på det sätt att en hvetedegsrulle lagts i knut så att den ena framstickande än-

den bildar hufvud, den andre stjärt. Ett par pepparkorn äro satta till ögon.

Ett annat julbröd från samma håll återgifves i fig. 5. Enligt gifvarinnans uppgift föreställer den midt på kakan liggande figuren en gås med sex ägg omkring sig. Ämnet är hvetedeg. Emellertid omtalar öfverlämnaren, att äfven ett ålderdomligare slag af samma bröd tillredts inom samma familj. Detta bröd bakades antingen utslutande af vörtdeg eller ock bekläddes det på ofvansidan med hvetedeg, och i detta senare ämne framställdes då fogelfiguren. Denna uppgift är särdeles märklig, enär af densamma så tydligt som gärna kan önskas vörtdegens vikt och betydelse för dessa kultbröd betonas (jfr. Meddelanden 1903 sid. 250 o. f.). Kakan nypkantades rundt omkring. Hon bakades till jul af den sista degen — »när de hade så pass igen, att de ble ena stor kaka» — men gömdes sedan till

Fig. 4. Gäss
från Kållands härad, Vestergötland. $\frac{2}{5}$.

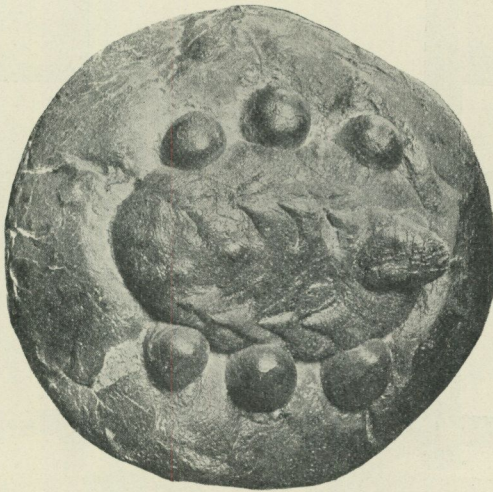

Fig. 5. Julkaka
från Kållands härad, Vestergötland. $\frac{1}{3}$.

valborgsmessodag (den 1 maj), då hon, blött i dricka, förtärdes till aftonvard af husets medlemmar (åt husdjuren gafs intet däraf).

Med dessa tvänne sist omtalade fogelbröd må fig. 7—10 i Meddelanden 1899—1900 samt fig. 80 i Meddelanden 1903 jämföras.

N. E. Hammarstedt.